

4. *Олсон М.* Рассредоточение власти и общества в переходный период. Лекарства от коррупции, распада и замедления темпов экономического роста / М. Олсон // Экономика и математические методы, 1995. – Т. 31. – Вып. 4. – С. 271-282.
5. *Boulding K.* Liquidity Preference Theory of Market Prices Market / К. Boulding // *Economica*, NS 11, 42 (May 1944): 55-63. CP 1.

Головченко Е. Н. *Причины распространения и пути нейтрализации коррупции в Украине.*

Определены причины распространения коррупции, особенности распространения коррупции в Украине, выполнена систематизация и классификация причин коррупции, рассмотрены экономические модели коррупции. предложены пути преодоления коррупции в современной национальной экономике.

Ключевые слова: *коррупция, материальные привилегии, государственные льготы, скрытая экономика, уклонение от налогов, теневые операции, социальная политика*

Golovchenko Olena. *Reasons of distribution and ways of neutralization of corruption in Ukraine.*

Reasons of distribution of corruption, features of distribution of corruption, are certain in Ukraine, systematization and classification of reasons of corruption is executed, the economic models of corruption are considered, the ways of overcoming of corruption are offered in a modern national economy.

Keywords: *Corruption, financial privileges, state privileges, hidden economy, tax evasion, shadow operations, social policy*

Ковальчук Т. Т.
Київський університет ринкових відносин
Лук'янов В. С.
Помічник народного депутата України

ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ РИНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Досліджено діалектику впливу фінансових інновацій на розвиток фінансових ринків. Окреслено проблеми їх застосування, як в економічних системах зарубіжних країн, так і в національній економіці.

Ключові слова: *фінансові інновації, деривативи, похідні фінансові інструменти, інфляція, системний дефолт.*

Інтенсифікація глобалізаційних процесів зумовлює ту очевидність, що на світ з'являються усе нові і нові форми фінансового буття. І цей процес є перманентним. Так, завдяки вибуховому зростанню похідних цінних паперів та фінансових інструментів цивілізаційна фінансова система, і зокрема фінансові ринки, непомірно наростили свій потенціал. Фінансові інновації, що є проявом свого роду “фінансової алхімії”, являють собою нові, невідомі досі продукти та інструменти, націлені нарощувати наявний капітал. За образною оцінкою професора Гарвардського університету Найалла Фергюсона, “планета Земля виглядає карликом на фоні планети “Фінанси”, до того ж остання куди швидше обертається навколо своєї осі” [1].

Перші два десятиліття нового століття ознаменувалися тим, що світова фінансова система обросла гігантською кількістю найскладніших фінансових інструментів та фінансових взаємозв'язків. Водночас, фінансові інновації останніх років, з одного боку, зумовили фундаментальні зміни на світовому ринку капіталів, зокрема відчутно наростили його обсяги, а з іншого, – стали причиною й основним чинником відриву фінансового капіталу від реальної економіки і набуття останнім суто спекулятивного характеру. Окремим підтвердженням цьому є так звані “трейдинги”. *Трейдинг* (trading) – це продаж і наступна купівля одних і тих самих активів з метою одержання спекулятивного доходу на різниці курсів.

Стрімкий розвиток та нагромадження фінансових ресурсів практично в усіх сферах та сегментах національних економік зумовив водночас наднаціональні грошові мегапотоки, які проривають узаконені “дамби” державних кордонів і диктують свою стратегію розвитку національних та світового фінансових ринків. У сучасних умовах усе більш наявною виступає можливість придбання на фондових біржах не лише акцій та облігацій, а й ексклюзивних фінансових інструментів, якими, наприклад, є деривативи, тобто похідні від базових цінних паперів – акцій.

Деривативи самі по собі, а також похідні від них фінансові інструменти, трансформуючись у короткострокові фінансові ресурси, породжують так звані “гарячі гроші”. Їх неспроможність виконувати важливу економічну роль, а саме – виступати в формі капітальних інвестицій, а також їх перманентна плінність зумовлюють наростаючий попит на нові фінансові інструменти. Сучасні біржові технології сприяють активному розвитку ексклюзивних фінансових інструментів, які в сукупності являють віртуальний капітал, що без вагомих на це матеріальних підстав демонструє сталу тенденцію до самозростання. Саме теку закономірність відтворює і нарощує ринок деривативів та його біржові сегменти.

Так, досить оригінальною модифікацією останніх є *торгівля деривативами на макроекономічні дані*. Така торгівля здійснюється у форматі голландського аукціону за допомогою спеціальної технології (розробленої американською фірмою Longitude). Зокрема уже навіть створено біржове партнерство для розвитку ринку торгівлі деривативами на макроекономічні дані. Також активно торгується такий різновид деривативів, як контракти, чия цінова динаміка зав'язана, зокрема, на вартості таких фінансових інструментів, як “свопи на кредитний дефолт”.

Для того, щоб зрозуміти про що насправді йдеться, коли вживається термін “фінансові інновації”, наведемо їх далеко не повний перелік та зробимо деякі пояснення щодо окремих з них. Так, відповідно до однієї з Директив ЄС різновидами фінансових інновацій названі такі похідні фінансові інструменти [2]:

- контракти на фінансові ф'ючерси;
- угоди про форвардні процентні ставки;
- опціони;
- валютні та фондові свопи;
- паї в ІСІ (Інститутах спільного інвестування);
- кредитні деривативи;
- дефолтні свопи (до речі, зобов'язання по останніх напередодні кризи учетверо перевищували ВВП США).

Цей перелік терміно-понять, які своїм розмаїттям та оригінальністю вражають, можна було б продовжувати. Так, останнім часом активно проявляють себе на фінансових ринках такі феномени, як деривативи і такі їх похідні, як депозитарні розписки, ковенанти, коллатералізовані боргові зобов'язання, опіони, свопові угоди, сек'юритизація та багато інших. Спробуємо дати стисло характеристику лише деяким з даних фінансових інновацій з тим, щоб зрозуміти їх практичну цінність чи, навпаки, переконатися в їх тенденційному застосуванні із суто спекулятивною метою.

Уже досить звичним явищем на фінансових ринках є депозитарні розписки. *Депозитарні розписки* – це інноваційний фінансовий інструмент у формі сертифікатів на цінні папери іноземного емітента. Депозитарні розписки випускаються на акції чи боргові зобов'язання іноземного емітента. Виділяються два основні різновиди депозитарних розписок: американські (АДР) та глобальні (ГДР).

Одним з найостанніших інноваційних здобутків, що активно вживається на зарубіжних фінансових ринках є так звані “ковенанти”. *Ковенанти* це, як правило, договірні зобов'язання позичальника, порушення яких надає право кредиторів оголосити позичальнику дефолт. При дефолті емітента емітовані кредитні ноти анулюються. Виділяються три групи ковенантів: 1) активні ковенанти – зобов'язання позичальника про наявність факту дії або її виконання; 2) пасивні ковенанти – зобов'язання позичальника утримуватися від певних дій або бездіяльності; 3) фінансові ковенанти – зобов'язання позичальника підтримувати обумовлені угодою фінансові показники на визначеному рівні. В українському законодавстві поки що такі поняття, як і багато інших, поки що відсутні.

Заслуговує на увагу і така інновативна форма, як “*коллатералізовані боргові зобов'язання*”. Рецептúra приготування даної фінансової інновації базується на поділі наявних боргових зобов'язань на відповідні частки вихідних позик. При цьому процентні платежі першочергових придбавачів довготермінових позик за своєю надійністю прирівнювалися до виплат по державних облігаціях і таким чином отримували високе рейтингове підкріплення. На зарубіжних фондових ринках подібна фінансова алхімія стала звичною практикою.

Беззаперечною фінансовою інновацією виступає *сек'юритизація*, тобто оформлення за рахунок похідних цінних паперів боргових зобов'язань. Шляхом сек'юритизації здійснюється перерозподіл ризиків через переведення активів (зокрема, позик) у режим продажу інвесторам. Йдеться про те, що розмаїття приватних заборгованостей, наприклад іпотечних позик, діляться на транші, які шляхом незвичних комбінацій породжують такі невідомі досі цінні папери, як *сек'юритизовані закладні*, що виставляються на біржовий продаж. Так, обсяг випущених за рік цінних паперів, забезпечених таким різновидом боргових зобов'язань, як “закладні”, – стабільно перевищує відмітку в 3 трлн. дол. США [1].

Досить оригінальною фінансовою інновацією є свопи¹ і зокрема, *свопові угоди для мінімізації ризиків*. Вони являють собою фінансово-правову угоду, яка спрямована на врегулювання грошових розрахунків між сторонами форвардних і ф'ючерських

¹ Свопи виступають в формі похідних фінансових інструментів, за допомогою яких між контрагентами здійснюється обмін певними активами на визначений період часу, в тому числі з гарантією його подальшого продажу.

угод. Це – фінансовий інструмент, призначений: а) для зменшення або страхування сегментних (фінансових)ризиків; б) збереження чи збільшення обсягу грошових ресурсів (капіталу) підприємства; в) хеджування відсоткових виплат за грошовими зобов'язаннями; г) одержання спекулятивного прибутку.

Фінансовою інновацією є також *ф'ючерсний контракт на основі фондових індексів*. Останній являє собою фіксований портфель цінних паперів, що дозволяє інвесторам займати довгі чи короткі позиції за диверсифікованими портфелями. При цьому коротку позицію, як правило, займає продавець, а покупець – довгу. Ф'ючерсні контракти на основі фондових індексів можуть значно підвищити ефективність мінімізації макроекономічних ризиків. У свою чергу, набули широкого розповсюдження такі різновиди біржових угод, як *фінансовий ф'ючерсний контракт*. Це – різновид угоди, за якою обумовлюється фактична “поставка” для реалізації відповідного фінансового інструменту або відповідного їх пакету, на який з'явився відповідний попит.

Цікавим різновидом гібридного фінансового інструменту, що виступає комбінацією форвардного контракту на купівлю/продаж валюти згідно з обумовленим валютним курсом та опціону на продаж однієї валюти і купівлю іншої згідно з додатково визначеною обмінною ставкою – є така фінансова інновація, як *брейк-форвард*. Фактично йдеться про розвиток так званого *форвардного контракту*.

Похідним чином зазначимо, що в сучасних умовах активно використовується такий фінансовий інструмент як аутсорсинг, тобто спрямування фінансових ресурсів (зокрема, національних валютних запасів) на покупку цінних паперів зарубіжних країн. Найбільш затребуваними є цінні папери, які емітуються федеральними агентствами США. Насамперед, це – казначейські зобов'язання США, іпотечні сертифікати, державні облигації тощо. Проявом (формою) аутсорсинга також виступають “колл-центри” (центри по обробці замовлень). Ці останні є однією з форм офшорного аутсорсингу [3].

Вищенаведені фінансові інновації запущені до життя з однією метою – збільшити кількість в обігу грошових ресурсів. Адже насичення економічного обороту грошима дозволяє реалізувати ключову ідею побудови “суспільства загального добробуту”, в якому абсолютна більшість населення отримує достатньо високі грошові доходи, щоби створити високий сукупний платоспроможний попиті тим самим забезпечити збут для розвиненої промисловості, сільського господарства і сфери послуг.

Попри те, що система світових фінансових ринків набухла величезною кількістю ускладнених фінансових інструментів і на ринку капіталів ризикують не завжди фахово підготовлені інвестори, тим не менше почали з'являтися заяви щодо “приборкання ринкової волатильності”¹. І це при тому, що, насамперед, ринкова волатильність та віртуалізація фінансового капіталу і стали провокаційними передвісниками руйнівної світової фінансової кризи 2008–2009 років. Уже після найбільш глибоких потрясінь бувший директор-розпорядник МВФ Д. Стросс-Кан у березні 2011 р. констатував: “Криза виросла з культури безоглядного ризику, і ця

¹ Фактично має місце “етатистський синдром”, що певною мірою характеризує мейнстримсучасної економічної думки (“Економіка України”, 2011. – № 1. – С. 31).

культура, на жаль, досі живе і квітує” [4].

Однак усе наведене вище, якщо і має відношення до українських фінансових ринків, де фондовий ринок досі знаходиться в ембріональному стані, то лише похідним чином. Ми можемо сміливо стверджувати, що лише дуже невелика кількість вітчизняних фахових економістів, зайнятих у сфері державного управління, не кажучи вже про бізнесменів-інвесторів, уважно й системно слідкують за фінансовими інноваціями, що перманентно з’являються на сучасних ринках. Про згадані вище фінансові інструменти в Україні знають хіба що вчені-теоретики, що спеціалізуються на аналізі сучасних фінансових ринків.

Вітчизняна фінансова система за формальними ознаками не мала б постраждати від світової кризи, якщо розглядати останню, виходячи із застосування віртуального капіталу. Національні фінансові ринки обмежуються суто монетарними заходами. Однак саме комплекс заходів жорсткої монетарної політики, що генерувався Національним банком упродовж останніх двох десятиліть, приніс фінансовій системі, а отже, і національній економіці, більше шкоди, ніж розкрадання і вивіз капіталів. Саме в цьому вимірі вітчизняна економіка, і зокрема фінансово-банківська система, виявилися надмірно відчутними до кризових проявів. Ліки від інфляції виявилися дієвими, але смертельно небезпечними за побічними наслідками.

В Україні гостра фінансово-економічна криза виникла унаслідок сталого й відчутного для національного господарства гальмування поступлення грошових ресурсів і зменшення, таким чином, сукупного платоспроможного попиту. Відмова від застосування власного емісійного джерела і заміна його зарубіжними запозиченнями, привело до інтенсивного росту зовнішніх боргів. Практично кожен позичений долар, ввезений в Україну, фактично зупиняв виробництво еквівалентного за вартістю національного продукту. У нас жоден цент із валютних кредитів не втілювався у матеріальне виробництво – всі вони були нераціонально витрачені на поточні потреби або поповнили валютні резерви НБУ, доцільність утримання яких в таких масштабах за межами України взагалі викликає багато запитань. У свою чергу, власники фінансового капіталу активно переганяли його в офшорні зони. У кінцевому підсумку, справи склалися таким чином, що нарощування внутрішніх, ще гірше зовнішніх боргів позначалося на національній економіці украй негативно.

Матеріальне виробництво і вітчизняна економіка в цілому гальмувалися саме по причині гострої недостатності грошових коштів. Якби не були причини цього гальмування, подальший спад може припинити лише відновлення масштабів грошового обороту – якщо не вдається збільшенням грошової маси, то хоча б прискоренням швидкості грошового обігу. Ми відстоюємо позицію про те, що сама по собі гривнева емісія зовсім не має своїм наслідком зростання інфляції. Звичайно, якщо грошові ресурси не йдуть на придбання вільно конвертованої валюти, а спрямовуються в реальне виробництво. Важливо наголосити на одному з очевидних резервів, який під тиском зарубіжних порадників не береться до уваги, а, навпаки, подається в спотвореній суті.

Йдеться про сприйняття проявів інфляції, як нібито “найбільшого зла”, з яким необхідно вести безкомпромісну й жорстку боротьбу. При цьому ключовою причиною інфляції у нас вважається кількість грошей, що знаходиться в обігу. Звідси

породжується емісієфобія, тобто страх випустити в обіг ту кількість національних грошей, якої вимагають принципи здійснення Основних засад внутрішньої і зовнішньої політики. Насправді ж, гроші – це “кисень” економічного організму, а нормальний грошово-кредитний обіг – його “капілярно-судинна” система. Штучне обмеження доступу грошової маси в економіку фактично зумовлює її параліч. Через це сьогодні ситуація в національній грошово-кредитній системі країни є аварійною.

До речі, саме інфляція з’їдає грошові кошти, що лежать в “кубишках”, а не вкладуються в підприємницькі проекти чи хоча б, знаходяться на банківських депозитах. Тобто інфляція – це свого роду “санітар”, який підчищає не задіяну грошову масу. Між інфляцією і обсягом грошей, що є в обороті, нема жодного причинно-наслідкового зв’язку. Інфляція породжується єдино тим, що можуть виникнути доходи від діяльності, яка не дає реальної користі економіці. В економіці, яка залежить від приватної ініціативи, процесу відтворення загрожує головним чином дефляція.

Важливо акцентувати увагу не стільки на розмірах валютних боргів, скільки на коефіцієнті корисної дії від їх використання. Основним позичальником валюти для нас виступає Міжнародний валютний фонд. З ним наша держава вимушена підписувати Меморандуми співпраці, які забороняють залучені кошти спрямовувати в реальний сектор національної економіки. І саме в цьому полягає причина згубного впливу нагромаджених валютних боргів. Парадокс в тому, що домовленості про надання чергових кредитів, особливо з МВФ, подаються як видатне досягнення; ніби то не розуміючи, що ці кредити – це не благодійна допомога, а звичайна комерційна операція, у якій кредитор переслідує передусім свої власні інтереси.

Надання так званої “кредитної допомоги” дає змогу МВФ диктувати досить жорсткі вимоги стосовно формування та проведення економічної політики на теренах нашої країни. Така “співпраця” з МВФ неприховано демонструє явні ознаки неоколоніальності. Заяви ж про те, що співпраця з МВФ – “це позитивний сигнал для зарубіжних інвесторів” (Сергій Тігіпко) сприймається широким загалом як цинічний глум над реальністю. У разі ж продовження звичної боргової політики - українську фінансову систему чекає системний дефолт. І це є навіть не передбаченням, а простою констатацією фактичного перебігу не так уже далеких подій. Безпрецедентно висока відкритість національної економіки – фатальна помилка державної політики попередніх років. Останні заяви М. Я. Азарова засвідчують про назріле і так необхідне отрезвління оцінок щодо так званої необхідності й корисності співпраці з суб’єктами Вашингтонського консенсусу.

Фінансово-економічні кризи – це не тільки “ринковий суд” над інвестиційними структурами-невдахами¹, але і явище, що примушує насамперед державу, а затим і практично всіх суб’єктів та учасників наявних фінансових ринків, набувати антикризового імунітету. Однак в Україні такі ринкові сигнали чомусь вважаються надзвичайним лихом і всіляко (у тому числі і за кошти платників податків, тобто державного бюджету) гальмуються. До речі, це своєрідна “рента”, яку лобіюють

¹ Доречно зазначити, що уже стало закономірністю, коли, наприклад, в США щорічно зазнають болючого краху (банкрутства) до 2 млн. фірм.

вітчизняні капіталісти, що зуміли пройти депутатами до вищого законодавчого органу країни – Верховної Ради. Регулярне списання боргів приватних структур в енергетичному секторі і таким чином відчутні втрати бюджетних коштів є цьому підтвердженням.

На український ринок цінних паперів так звані “іноземні інвестори” (а це, як правило, спекулятивний капітал) охоче приходять за наявності двох чинників: по-перше, за умови волатильності курсової політики (чим менш стабільним є курс гривні, тим більш широкою є можливість для спекулятивних операцій); по-друге, емітентам вітчизняних боргових цінних паперів приходится реагувати на деяке зростання процентних ставок на зарубіжних ринках (оскільки додаткове залучення вільних капіталів для довгострокового інвестування - це одна з передумов виходу з світової фінансово-економічної кризи). А це, в свою чергу, знижує попит на українські облігації. Для його стимулювання вітчизняним емітентам приходится підвищувати відсоткові ставки і таким чином відчутно знижувати заплановані прибутки.

Активна імплементація національних фінансових ринків у глобалізаційну фінансову мережу загострює проблеми організації, управління та регулювання даним процесом. Складність ефективного розв’язання даного завдання найбільш показово демонструє нинішній стан на ринку облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). В Україні має місце значний попит на ОВДП, насамперед, на первинному ринку і в емітента нема особливої необхідності бути задіяним на вторинному біржовому ринку.

Водночас відсутність урядових домовленостей з НБУ щодо прямої купівлі/продажу ОВДП зумовило збільшення обсягів угод в основному на позабіржових торгах [6]. Однак придбачі державних облігацій дуже примхливо реагують на їх цінову волатильність. Очевидно за таких умов частка біржових договорів щодо ОВДП демонструє нестабільну амплітуду і коливається в межах 8-27% [7]. Можна погодитися з авторами, які стверджують, що “відсутність ефективних депозитарних, розрахункових та клірингових процедур є головними факторами низької привабливості біржового сегмента ринку державних облігацій та недостатньої ліквідності вторинного обігу ОВДП” [5].

Останнім часом Міністерство фінансів України пропонує освоїти таку фінансову новацію (для вітчизняного ринку), як випуск облігацій, прибутковість яких прив’язана до інфляції або до валютного курсу. Розглядається також можливість випуску державних цінних паперів, прибутковість яких прив’язана до котирувань дорогоцінних металів. Це дійсно певний відхід від звичної практики, коли уряд випускає облігації внутрішньої державної позики з фіксованою прибутковістю, що встановлюється у момент розміщення.

Про доцільність розширення переліку цінних паперів, гарантом прибуткового розміщення яких мала б виступити держава, неодноразово заявляли такі “ринкові” структури, як інститути спільного інвестування, пенсійні фонди і страхові компанії тощо. Водночас це свідчить про те, що вітчизняний фінансовий ринок не в стані генерувати такі фінансові інновації, які б зацікавили потенційного інвестора, яким могли б бути домашні господарства і населення. Загальновідомо, що в їх розпорядженні нині знаходяться ресурси (у доларах і євро), що перевищують 40 млрд. Тримати вільно конвертовану валюту в “домашніх кубиках” – це свого роду

аномалія, яка переконливо свідчить про відсутність в Україні цивілізованих ринкових відносин. Адже у повноводному грошово-товарному обороті, як правило, формується стабільний попит на тимчасово вільні грошові кошти, у тому числі і для нарощування обсягів фінансових ринків.

Як відомо, істинні причини будь-якого явища не лежать на поверхні, їх треба виявити науковим аналізом. Навіть фінансовий дефолт, як безпрецедентна подія, що ставить на дибки все суспільств (оскільки є останнім кроком перед загальноекономічним банкрутством), змушує консолідувати всі наявні й потенційні зусилля і ресурси для припинення системного падіння. І тут без серйозної наукової аналітики не обійтись. Зрозуміло, що цей дійсно болючий і водночас дуже дієвий інструмент фінансового оздоровлення вельми бажано не допускати на практиці. Тому що у таких системних катаклізмах головним відповідачем виявляється не держава, не уряд і не центральний банк, а широкий загал і в першу чергу найбільш і найменш захищені його верстви. Ринок, попри те, що є найвагомішим досягненням людської цивілізації, за своєю суттю й атмосферою – явище жорстко прагматичне. Воно не визнає категорії “соціальна справедливість” і т. ін. Останню за своєю суттю має відстоювати держава, запроваджуючи відповідну ідеологію та адекватну економічну політику.

На наше переконання, у сфері фінансових ринків держава взагалі не може “самоусунутися” від активної участі і впливу, бо самі по собі фінансові ринки історично виникають і отримують розвиток лише тому, що тут завжди була присутня держава як базовий конструктивний елемент. Можна сказати, що саме фінансові ринки, на відміну від ринків товарів та послуг, у повному розумінні створені державою і, як виявилось, на жодному етапі цивілізаційного розвитку нездатні нормально функціонувати без постійної участі держави як регулятора і безпосереднього учасника.

Використані джерела:

1. *Фергюсон Найл.* Восхождение денег / Найл Фергюсон ; пер с англ. – М. : Астрель, 2010. – С. 12.
2. *Кернз Волтер.* Вступ до права Європейського Союзу : навчальний посібник / Волтер Кернз ; перкл. з англ. – К. : Знання, 2002. – С. 292-294.
3. *Білорус О. Г.* Глобальний конкурентний аутсорсинг. / О. Г. Білорус, О. В. Гаврилюк. – К. : КНЕУ, 2010. – 349 с.
4. *Доминик Стросс-Кан.* Экономика должна быть справедливой. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vz.ru/economy/2011/4/5/481282.html>
5. *Брагін Сергій.* Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України / Сергій Брагін, Олег Макаренко // Вісник НБУ. – 2011. – № 1. – С. 22.
6. *Економіка України*, 2011. – № 1. – С. 31.
7. *Бюлетень Національного банку України.* – 2011. – № 9. – С. 31.

Ковальчук Т. Т., Лук'янов В. С. *Финансовые инновации и их влияние на развитие финансовых рынков в современных условиях.*

Исследована диалектика влияния финансовых инноваций на развитие финансовых рынков. Очерчена проблема их применения как в экономических системах зарубежных стран, так и в национальной экономике.

Ключевые слова: *финансовые инновации, деривативы, производные финансовые инструменты, инфляция, системный дефолт.*

T. Kovalchuk, V. Lukyanov. Financial innovations and their influence are on development of financial markets in modern terms

In the article dialectics of influence of financial innovations is investigational on development of financial markets, the problems of application of these innovations are outlined.

Keywords: financial innovations, derivatives, derivative financial instruments, inflation.

*Підпригора Л. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

ПРОБЛЕМА ОПТИМІЗАЦІЇ ЧАСТКИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВА ПРАКТИКА

У статті досліджується проблема визначення та оптимізації частки державної власності в сучасній ринковій економіці та економіці України, робляться висновки про невідповідність скорочення частки державної власності у вітчизняній економіці меті соціально-економічних перетворень та світовій економічній практиці.

Ключові слова: частка державної власності, приватизація, націоналізація.

Сучасні моделі ринкової економічної системи функціонують на основі плюралізму, конкурентності різних форм власності та особливої регулюючої ролі держави, що забезпечує ефективне використання ресурсного потенціалу та узгодження і реалізацію різноманітних економічних інтересів суспільства. Місце державної власності в даних економічних системах визначається, головним чином, використовуваною моделлю державного регулювання економіки – економічним лібералізмом чи економічним дирижизмом.

Як відомо, для економічного лібералізму характерні незначна частка державної власності (до 10%) та використання непрямих економічних методів регулювання економіки. Зрозуміло, що в умовах застосування даної моделі держава покладає на себе мінімум соціально-економічних функцій. Економічний дирижизм передбачає існування досить значної частки державної власності (до 30%) і широке застосування прямих економічних та адміністративних методів регулювання економіки. Це значно посилює соціально-економічну роль держави.

В економіці України за час її ринкового реформування надзвичайно гостро стоїть проблема оптимізації частки державної власності. До сьогодні вона вирішувалася виключно шляхом скорочення частки державної власності в процесі її приватизації, що відповідало вимогам формування відносин власності на засадах плюралізму та конкурентності. Показники частки державної власності в економіці та їх бажані межі чітко не були визначені. В результаті сьогодні на завершальному етапі приватизації до її плану включені останні найбільш значимі об'єкти державної власності, що становлять основу економічної безпеки держави, її стратегічних пріоритетів, економічних та соціальних функцій. Реалізація планів завершального етапу приватизації в економіці України остаточно позбавить державу об'єктів власності, які становлять матеріальну основу її соціально-економічної ролі.